

RAZGLEDI**DVA PRISTOPA K VARSTVU NARAVE**

AVTOR

mag. Matjaž Hribar

Zavod za raziskovanje narave in okolja – ZRNO, Predoslje 2c, SI – 4000 Kranj, Slovenija
matjaz.hribar@gmail.com

UDK: 911.2:502.131.1

COBISS: 1.02

IZVLEČEK

Dva pristopa k varstvu narave

Predstavljeni sta dve strategiji varstva narave, ki sta pri širjenju naravovarstvenih območij izključujoči. Zastavlja se vprašanje, pod katerimi pogoji je njuna souporaba mogoča. Njuno konceptualno razliko je mogoče pojasniti z analizo pojmov narava in okolje. Pojemovna analiza razkrije različno razumevanje obeh. Razlika izhaja iz različnih razmerij med obema. Poleg razmerja: okolje je del narave, je mogoče vse več človekovih razvojnih in varstvenih dejavnosti v prostoru pripisati novemu razumevanju razmerja med obema; okolje skupaj z naravo tvori novo celoto, ki uveljavlja novo predstavo planetarnega življenjskega prostora. Iz primerov je razvidno, da je stroka o obeh strategijah razmišljala na način »izključujočega ali«. Rešitev predstavlja naravovarstvo utemeljeno na etiki samoomejevanja.

KLJUČNE BESEDE

narava, okolje, varstvo narave, varstvo okolja, trajnostni razvoj

ABSTRACT

Two approaches to nature conservation

Two different strategies of nature protection are presented. Both have become exclusive with the expansion of protected areas. The question arises, what are the conditions under which their cooperation can be possible? Their conceptual difference can be explained by analyzing the concept of nature and environment. Conceptual analysis reveals two different aspects in both concepts. Difference is derived from two different relationships between the two. In addition to the relationship: the environment is part of nature, more and more human development and conservation activities can be attributed to the new fundamental relationship between man and nature: the environment together with the nature is establishing new view on the living environment. From some examples can be concluded that the profession thought of both strategies in the manner of »exclusive or«. The solution for the nature conservation can be based on the ethics of self-restraint.

KEY WORDS

nature, environment, nature conservation, environmental protection, sustainable development

Uredništvo je prispevek prejelo 21. marca 2012.

1 Uvod

Natura 2000 oziroma evropska ekološka mreža predstavlja ključni steber varstva narave v Evropski uniji (Medmrežje 1). Njen glavni cilj je ohraniti biotsko raznovrstnost za prihodnje rodove (Medmrežje 2). Slovenija ima kljub majhni površini zelo visoko vrstno pestrost, kar jo uvršča med države v EU z najvišjo biotsko raznovrstnostjo (Medmrežje 3). Temu primeren je tudi obseg varovanih in zavarovanih območij, ki predstavlja 39,7 % celotnega državnega ozemlja (Medmrežje 4). Z razglasitvijo območij Nature 2000 leta 2004 in z razglasitvijo območij, ki izpolnjujejo pogoje za vključitev v Naturo 2000 leta 2008, se je obseg varovanja narave povečal za šestkrat v primerjavi z letom 1992 (Medmrežje 5).

Kritika v strokovni literaturi razkriva dve ključni pomanjkljivosti v strategiji varstva narave. Anko (2004) kritizira strategijo, ki za izhodišče postavlja »ohranjanje narave = ohranjanje biotske raznovrstnosti + varstvo naravnih vrednot« in pojasnjuje, da redukcija narave na biotsko raznovrstnost in naravne vrednote ne predstavlja celote, ki jo imenujemo narava. Tarman (1994) pa meni, da so napake, ki so storjene, posledica filozofije, da je »celota« vsota delov.

Nova dilema v strategiji varstva narave pa je razvidna iz dialoga med nekaterimi ključnimi strokovnjaki (Marušič 2004a; 2004b; Kotarac 2004; Skoberne 2004) na področju varovanja narave in okolja. Iz analize pogledov je razvidno, da je nastal spor. Spor pa ni nastal pri vprašanju, ali naravo varovati ali ne, temveč pri vprašanju, kako zavarovati naravo oziroma katera strategija varovanja narave bo najbolj učinkovita. Kotarac (2004) pojasnjuje, da je skladno z evropsko direktivo dolžnost vsake članice Evropske unije uvesti varstvena območja za vse vrste in habitate, ki se nahajajo na njenem ozemlju in so navedene na seznamu direktive. Pri tem se upoštevajo zgolj strokovna merila (ne pa tudi ekonomskih, socialnih ali drugih) in obstoječi podatki. Marušič (2004a) zagovarja nasprotno mnenje in trdi, da je uveljavitev takšnega varstva narave na tako velikem delu državnega ozemlja (avtor omenja 38 % oz. 43 %) napačna. Pri tem se sklicuje na študijo z naslovom »Prispevek k splošni teoriji varstva« (Marušič 1996), v kateri ugotavlja, da: (1) obstaja več oblik varstva (varstvo narave, varstvo virov, varstvo bivalnega okolja), (2) ne obstaja ena sama formula, ki bi določala obseg ali prioritete varstva in (3) nobena od oblik nima *a priori* prednosti pred ostalimi. Nikakršnega razloga ni, da bi bilo varstvo narave pomembnejše od varstva virov ali od varstva katerihkoli kakovosti bivalnega okolja, zato je pogoj vseh varstvenih ukrepov usklajeno varstvo med vsemi tremi varstvenimi oblikami (Marušič 1996). Varstvo narave obsega ohranjanje narave tako v varovanih kot tudi v zavarovanih območjih. Čeprav obstaja med obema pomembna razlika, ta v danem kontekstu ni pomembna. Izhodišče predstavlja ugotovitev, da je obseg naravovarstvenih ukrepov v prostoru postal preveč izključujoč do ostalih interesov v prostoru, ki so prav tako legitimni z vidika trajnostne paradigme.

Če za izhodišče pri strategiji varovanja obvelja prvi pristop, bo obseg (za)varovanih površin večji. Če pa za izhodišče obvelja drugi pristop, bo obseg (za)varovanih površin manjši, vendar nič manj učinkovit, ker bo sinergija med (za)varovanimi območji in različnimi oblikami trajnostnega gospodarjenja v prostoru pripomogla k uspešnejšemu ohranjanju narave izven in znotraj (za)varovanih območij. Pri obeh pristopih se skriva težava, kako uskladiti varovanje z razvojem – celo v primerih, ko ima razvoj tudi varovalni učinek.

Zagovorniki prve strategije nas prepričujejo, da ideja Nature 2000 v prostoru ne izključuje razvoja ampak ga dopušča in celo predvideva smernice za trajnostno gospodarjenje, kadar gospodarske prakse pripomorejo k ohranjanju biodiverzitete. Vendar se s tem ne izognejo dilemi, saj je v konkretnih primerih (postavitev vetrnih elektrarn na območju Volovje rebri, postavitev sončne elektrarne v Kozini, gradnja verige HE na reki Muri in spodnjem delu reke Save, postavitev HE na reki Soči) varovanje narave postalo izključujoče nasproti trajnostni rabi obnovljivih naravnih virov. Čeprav gre za posamezne primere, je obseg omejitev pri teh tolikšen, da Slovenija do danes ni pripravila alternativnega predloga, s katerim bi dosegli ugodnejše razmerje med rabo obnovljivih in neobnovljivih naravnih virov. Dodatno je treba poudariti, da so splošneje poznani le primeri iz energetskega sektorja, medtem ko med človekom in življenjskim prostorom poleg energetske izmenjave poteka tudi snovna izmenjava.

Že samo opuščanje kmetijskih praks »naklonjenih« biodiverziteti v veliki meri prispeva k njeni izgubi (Medmrežje 6). Zato predpostavljamo, da je pri omenjenem vprašanju dimenzija tega problema veliko večja.

Zagovorniki druge strategije pa nas prepričujejo z iskanjem kompromisa med varovanjem in razvojem, vendar tudi ta ne prinese zelenih rešitev. Ta strategija varovanja narave in okolja izhaja iz predpostavke, da je uveljavljanje prednosti narave pred človekom na določenih območjih sprejemljiva pod pogojem, da obseg (za)varovanih območij ne postane preveč izključujoč (Marušič 1996). Ko se zgodi slednje, je treba interes do (za)varovanja narave uskladiti z drugimi varstveno-razvojnimi interesi. Dilema, na katero zagovorniki te strategije nimajo odgovora, je: katera stroka lahko legitimno odloči, kolikšen obseg varstva narave je še sprejemljiv in kdaj ta postane preobsežen? Kdaj je obseg (za)varovane narave tolikšen, da ga smemo zmanjšati ali omejiti zaradi drugih legitimnih (trajnostnih) interesov v prostoru?

Postavlja se vprašanje, kako zagotoviti, da bo naš življenjski prostor ostal dovolj naraven in postal dovolj trajnosten, da bomo dosegli pogoje za trajen obstoj človeške vrste in ostalih oblik življenja. Kako torej zagotoviti, da se bosta obe varstveni strategiji pri iskanju rešitev dopolnjevali in ne izključevali, kot je razvidno iz zgornjega primera? Razmisleka se lotevamo s predpostavko, da je treba poiskati razliko med obema strategijama v razumevanju pojma narava in pojma okolje ter razmerja med obema.

2 Zakaj poleg varovanja narave potrebujemo tudi varovanje okolja?

Že na začetku rabe izraza je okolje Radinja (1974) ugotovil, da pojem okolje nima enotne razlage. Tudi razmišljanje kasnejših avtorjev potrjuje, da definicija varstva okolja ostaja neenotna. »... *Jasno je, da je varstvo okolja pomembno, čeprav si nismo edini, kaj sodi v pojem okolje, kaj je ogroženo in kaj moramo varovati* ...« (Peterlin 1990, 53). Stroka pristopa k temu problemu skozi razumevanje razmerja med naravo kot celoto in okoljem kot njenim delom. Obravnava enega pojma predpostavlja razumevanje drugega.

S spoznanjem, da je človek postal globalni okoljski dejavnik, primerljiv z nekaterimi drugimi naravnimi silami (Plut 1995; Kirn 2004), je postalo vprašanje o razmerju narave in okolja dvoplastno. Iz jezikovne rabe sklepamo o prevladi izraza okolje nad izrazom narave, kar kaže poleg obsega predvsem na globino človekovega preoblikovanja narave (Kirn 2004). Zastavlja se vprašanje, ali lahko takšno »globinsko« spreminjanje življenjskega prostora povzroči ne samo spremembo deleža okolja v naravi ampak ali lahko spremeni razmerje samo?

3 Metoda

Etimološka razlaga besede okolje pojasnjuje, da pojem zajema »vse, kar se nahaja okoli nas« (Slovar ... 1998). Vendar z vidika varstva okolja ne moremo govoriti o vsem, kar nas obdaja, ampak samo o tistem delu prostora, kjer in od česar človek lahko živi (Ilešič 1973). Takšna ugotovitev je skladna s spoznanji ekologije. Če je človek po svojem izvoru biološko bitje, ima – kot vsaka druga vrsta – svojo ekološko nišo (Tarman 1992). Zato je treba poleg najširše predstave življenjskega prostora predpostaviti obstoj ožjega življenjskega prostora človeka. Prvega lahko označimo s pojmom narava, drugega pa s pojmom okolje. V izhodišču predpostavljamo, da oba prostorska segmenta predstavljata sintezo med abiotskimi in biotskimi dejavniki. Takšna predpostavka izhaja tudi iz opredelitve obeh pojmov v Zakonu o ohranjanju narave in Zakonu o varstvu okolja.

Pri podrobni analizi obeh pojmov smo uporabili metodo pojmovne analize. Izbrana metoda omogoča razstavljanje pojmov v enostavnejše sestavine, tako da se razkrije njihova struktura (Cerkovnik 2009). Z vsebinsko razčlenitvijo obeh pojmov želimo razkriti strukturo pojmov in poiskati pogoje za to, da nekaj spada pod obravnavani pojem.

4 Vsebina pojmov narava in okolje

V Slovarju slovesnega knjižnega jezika (1998) je pojem narave opredeljen kot tisti del zemeljske površine, ki jo človek še ni (bistveno) spremenil. Takšno vsebino izraža intuitivno razumevanje pojma in podpira naše razumevanje sveta. V svojem opisu ga običajno delimo na naravnega in antropogenega. V literaturi obstajajo razlage, ki potrjujejo takšno intuitivno predstavo o naravi. Clark (1985) definira naravo kot »... fizični svet skupaj z zakoni in silami, ki ga spreminjajo; antropogeni vplivi in njihove posledice so izločeni iz sveta ...«. Podobno pravi Schreiner (2005), »... naravo razumemo kot celoto vseh živih in neživih pojavov, ki niso človekovo delo ...«.

Nekatere slovarske definicije v opredelitvi tega pojma ločujejo naravo na neokrnjeno in preoblikovano. Tako Lah (2008) piše, da je narava »... celotna živa narava ter materialne (talne) in podnebne osnove zanjo; prvinska narava je površje Zemlje, kakršno se je izoblikovalo brez vplivov človeka v novejši razvojni dobi (pragozd, izvirne reke in druge vode, močvirja in barja, gorski svet, doline in hribovja), del te narave pa je naselil človek in si marsikaj prilagodil svojim potrebam, to je oblikovana narava ali človekovo okolje, kulturna krajina z naselji in številnimi dejavnostmi ter omrežji ...«.

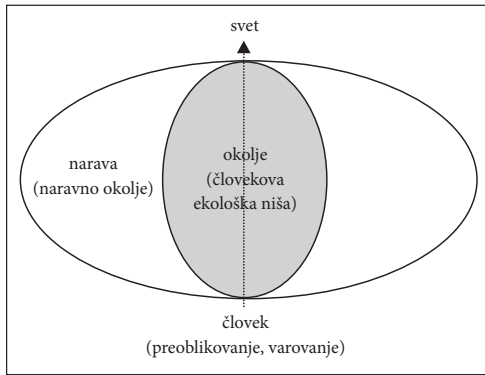
Vsebinsko drugačna pa je opredelitev pojma narave v Zakonu o varstvu okolja (2006, 3. člen), kjer je definirana kot »... celota materialnega sveta in sestav z naravnimi zakoni med seboj povezanih ter soodvisnih delov in procesov. Človek je sestavni del narave ...«.

Iz navedenih definicij ugotavljamo, da izraz narava označuje dve prostorski stvarnosti: (1) pojem narave označuje tisti del materialne stvarnosti, iz katerega ni razviden vpliv človekovega delovanja (Clark 1985; Schreiner 2005); (2) pojem narave označuje tudi tisto materialno stvarnost, ki jo (pre)oblikuje človek (Zakon o varstvu ... 2006). Zastavlja se vprašanje, ali je človek del narave ali ne? Če da, ali ni potem s svojim delovanjem del naravnega dogajanja? S takšnim stališče se postavimo na stališče ekološkega relativizma, ki razveljavlja razliko med naravnim in antropogenim? Zaradi obsega in globine človekovega preoblikovanja narave pa je treba zamejiti vsebino pojma okolje, ki se enkrat kaže kot del narave in drugič kot od nje drugačen del.

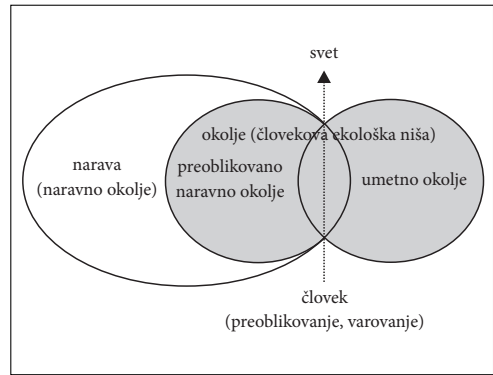
V prvo vrsto opredelitev pojma okolje sodijo tiste definicije, ki povezujejo pojem s človekom. »... Okolje je tisti del narave, kamor seže ali bi lahko segel vpliv človekovega delovanja ...« (Zakon o varstvu ... 2006, 3. člen). »... Deli okolja so tla, mineralne surovine, voda, zrak in živalske ter rastlinske vrste, vključno z njihovim genskim materialom ...« (Zakon o varstvu ... 2006, 4. člen). Okolje je »... prostor s prvinsko živo naravo, v katerem si je znaten del okolja človek priredil za svoje življenje (kulturna krajina, kmetijstvo in gozdarjenje, naselja, prometna in energijska omrežja idr.) ter razvil razne dejavnosti, zato ločimo naravo in v njej človekovo okolje z vsemi vplivi na naravo ...« (Lah 2008, 261). V drugo vrsto opredelitev tega pojma sodijo tiste definicije, ki opredeljujejo vsebino pojma okolja kot najširši del prostora, ki omogoča življenje ne le človeku, temveč vsem življenjskim oblikam. »Okolje – (1) spl. geogr., pokr. ekol. prostor, ki s svojimi sestavinami omogoča življenje na Zemlji in vpliva nanj, (2) pokr. ekol. biotske in abiotske sestavine, s katerimi je organizem v snovni, kemični ali/in energijski povezavi ...« (Kladnik, Lovrenčak in Orožen Adamič 2005). »... Okolje – kar nas obkroža; vsota vseh pogojev v okolici, v kateri eksistirajo organizmi, skupina ali objekt (vključuje naravne pogoje, naravo, ki je preoblikovana zaradi človekovih dejavnosti in umetne pogoje) ...« (Clark 1985).

»... Okolje – celota vseh dejavnikov v življenjskem prostoru, ki odločilno vplivajo na živa bitja oz. so pod njihovim vplivom. V biološkem smislu (fiziološko o.) izraz za svojsko, za življenje pomembno o. živalskih vrst, ki je zaznavno kot skupek njihovih lastnosti in tako kot skupek njihovih učinkov vpliva na vedenje pripadnikov določene vrste. ... V širšem kulturno civilizacijskem smislu izraz za prostor, ki zagotavlja existenco človeka, zato se mu je ta do določenem mere prilagodil, predvsem pa s tehničnimi posegi umetno spremenjeno življenjsko okolje, s čimer je nastala posebna vrsta umetnega ekosistema; ta je v sodobnosti dobil kritične razsežnosti ...« (Geografija 2008, 353).

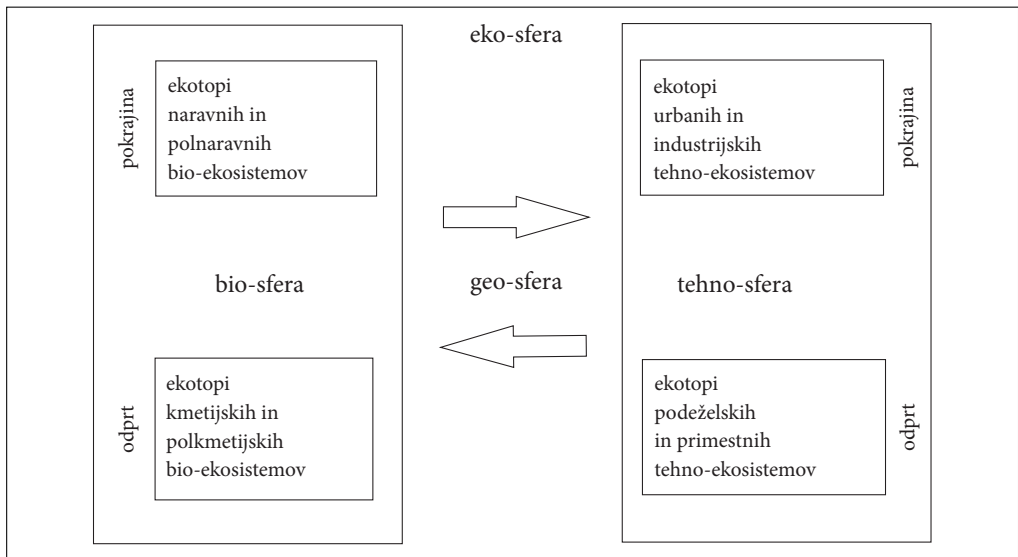
Na podlagi zgornjih definicij lahko sklenemo, da je pojem okolje bodisi vsebinsko primerljiv s pojmom narava, bodisi mu je vsebinsko podrejen. V prvem primeru pojem okolje predstavlja vsoto vseh

Slika 1: Okolje predstavlja del narave (del celote).

Slika 2: Okolje skupaj z naravo oblikuje celoto.

Slika 3: Koncept celote (eko-sfere) v pokrajinski ekologiji.

»posameznih« okolij. V literaturi ni moč najti pojasnila, zakaj bi za takšno materialno stvarnost živega in neživega sveta raje uporabili pojem okolje namesto pojma narava. V drugem primeru vse tri definicije (Clark 1985; Kladnik, Lovrenčak in Orožen Adamič 2005; Geografija 2008) izpeljujejo svoj pomen iz ekološke opredelitve pojma okolja, kot tistega, ki omogoča preživetje človeške vrste. Okolje je torej natančno opredeljeno kot (1) del celote (in ne celota sama) in kot (2) tisti del, ki je povezan s človekom. Če se opredelimo za takšno razlago, od kje potem izvira potreba, da življenjsko okolje človeka obravnavamo ločeno od narave oziroma drugače od življenjskih okolij ostalih vrst? Odgovor nam ponudi primerjalna analiza dveh različnih diskurzov. Prvi predstavlja ekološki opis sveta. Ta izhaja iz korelacije med osebkom in njegovim življenjskim okoljem v prostoru. Življenjsko okolje vrste ni isto kot življenjski prostor, ki ga deli z vsemi ostalimi oblikami življenja. Po mnenju Tarmana (1992), ki navede Haecklovo definicijo ekologije kot »... znanost o razumevanju in proučevanju odnosov med organizmi in njihovim okoljem ...«, so v te odnose vključeni vsi organizmi, torej tudi človek. Človek je po svojem naravnem izvoru biološko bitje, zato lahko skladno z ekološkimi spoznanji definiramo človekovo živ-

ljenjsko okolje kot tisti segment sveta, kjer so dani pogoji za njegov obstoj in razvoj. Človekovo življenjsko okolje je torej del narave (slika 1).

Drugi diskurz pa upošteva posebno vlogo človeka. Po mnenju Rolstona (1995) je človek edina vrsta v naravi, ki zna (načrtno) oblikovati (po)krajino, česar pa ne more pravilno delati brez spoznanja, da so ljudje tako sestavni kot tudi odtujeni del celote.

Kako misliti, da človek hkrati je in ni del narave? Odgovor prispeva (po)krajinska ekologija. Slika 3 prikazuje celoto, ki jo imenuje eko-sfera, njen najmanjši ekosistemski del pa z izrazom ekotop (Naveh in Lieberman 1994).

Kot je razvidno iz slike avtorja razlikujeta med tehno-ekosistemi in bio-ekosistemi. Tehno-ekotopi skupaj z bio-topi oblikujejo življenjski prostor na planetu, vendar z vidika funkcije in strukture niso integrirani v dano celoto, ampak celo predstavljajo nasprotje sistemu *Gaie* kot celote, ki se sam upravlja (Naveh in Lieberman 1994). Zato avtorja predlagata novo ime za celoto. To ni več narava ampak sinteza med naravo (bio-ekosistemi) in okoljem (tehno-ekosistemi). V danem kontekstu človek s soblikovanjem svojega življenjskega okolja skupaj z naravo na novo sooblikuje celoto.

Tako prva kot druga razlaga pojma narava in okolje izhajata iz dveh možnih razmerij med delom in celoto. Prva razlaga: okolje je del narave, ki predstavlja celoto (slika 1). Druga razlaga: okolje in narava skupaj oblikujeta novo celoto oziroma novo sintezo (sliki 2 in 3). Če sta obe razlagi legitimni, je treba razrešiti težavo, kako uskladiti oba pogleda, ki se kažeta kot nasprotujoča. Če je okolje zgolj preoblikovani del znotraj celote narave, ne more hkrati veljati, da skupaj z naravo sooblikuje novo celoto. To protislovje ostaja nerešeno. Z razumevanjem vsebine pojmov narava in okolje je mogoče opozoriti na protislovnost, iz katere izhajata obe razmerji med naravo in okoljem ter razkriti njun vpliv na izbiro strategije pri varstvu narave in okolja.

5 Sklep

Razmerje, kjer je (človekovo življenjsko) okolje opredeljeno kot del narave, predstavlja izhodišče strategiji varstva narave, ki poskuša ohraniti naravo z razglasitvijo (za)varovanih območij. Ta strategija varovanja narave ima za cilj ohranjanje narave z varovanjem razmejitve med deli, ki sestavljajo celoto. Slednjo lahko razdelimo na neokrnjeno naravo, preoblikovano naravo in antropogeno oziroma grajeno okolje. Kompromisi pri spreminjanju te razdelitve niso dopustni. Na primer kompromis, da bi ohranili neokrnjeno naravno okolje kot preoblikovano naravno okolje, tudi če bi s tem prispevali k večji biodiverziteti, ni sprejemljiv. Z vidika klasičnega varstva narave predstavlja okolje tisti del celote narave, v katerem človek v večji ali manjši meri preoblikuje naravo. Temu delu celote se človek mora prilagoditi tako, da s svojim delovanjem ne spreminja osnovne razmejitve in s tem celote same.

Izhodišče druge strategije, ki išče kompromis med zavarovanjem in trajnostnim razvojem, je človek, ki v svojem življenjskem okolju skupaj z naravo sooblikuje novo, drugačno celoto od tiste, ki je obstajala preden je človek posegel vanjo. Ker človek in narava nastopata kot partnerja, je iskanje kompromisov med klasičnim varstvom narave in varstvom okolja nujno. Namen varstva narave v tem okviru predstavlja ohranjanje tistih ključnih sestavin in procesov, ki hkrati zagotavljajo trajen obstoj življenjskih pogojev v naravnem in preoblikovanem življenjskem prostoru.

Biologija, ki raziskuje in odkriva osnovne gradnike življenja v naravi, hkrati omogoča in kritizira namen druge strategije. Človek ne pozna vseh tistih ključnih elementov in procesov, katerih varovanje bi omogočilo ohranitev narave kot celote. Zato bi bilo treba vključiti v strategijo varovanja narave tudi previdnostno načelo (varovanje tistega česar še ne poznamo oziroma razumemo). V ta namen bi bilo treba preoblikovati varstvo narave, ki je primarno še vedno zaznamovano kot domena naravoslovnih znanosti, v inter- ali trans- disciplinarno stroko.

Stroka se na področju varstva narave žal prepogosto odloča po načelu »izključujočega ali«. Rešitev lahko predstavlja etika samoomejevanja, vendar ne na podlagi kompromisov (med varstvom virov in varstvom narave), temveč na podlagi danosti življenjskega prostora.

6 Viri in literatura

- Anko, B. 2004: Drevo kot naravna dediščina. Staro in debelo drevje v gozdu: zbornik referatov XXII. gozdarskih študijskih dni. Ljubljana.
- Clark, A. N. 1985: Longman dictionary of geography – human and physical. UK.
- Cerkovnik, B. 2009: Metodologija. Osebna korespondenca.
- Erz, W. 1993. Varstvo narave – varstvo okolja – urejanje prostora – spomeniško varstvo. Zbornik predstavitev in primerjava nemških in slovenskih izkušenj. Ljubljana.
- Geografija – leksikon. 2008. Ljubljana.
- Ilešič, S. 1973: Široko in aktivno »varstvo« življenjskega okolja. Naši razgledi 22. Ljubljana.
- Kirn, A. 2004: Narava, družba, ekološka zavest. Ljubljana.
- Kladnik, D., Lovrenčak, F., Orožen Adamič M. (ur.) 2005: Geografski terminološki slovar. Ljubljana.
- Kotarac, M. 2004: Odgovori na prispevek J. Marušiča pod naslovom "Natura 2000. Širokosrčno »prostorsko darilo« skupni evropski državi. Delo 46-85 (10. 4. 2004), Sobotna priloga. Ljubljana.
- Lah, A. 2008: Svetovno potovanje v drugačno prihodnost in Leksikon gospodarjenja z okoljem. Maribor.
- Marušič, J. 1996: Prispevek k splošni teoriji varstva. Varstvo narave zunaj zavarovanih območij: zbornik mednarodne konference ob evropskem letu varstva narave 1995. Ljubljana.
- Marušič, J. 2004a: Natura 2000. Širokosrčno »prostorsko darilo« skupni evropski državi. Delo 46-79 (3. 4. 2004), Sobotna priloga. Ljubljana.
- Marušič, J. 2004b: Natura 2000. Širokosrčno »prostorsko darilo« skupni evropski državi. Delo 46-96 (24. 4. 2004), Sobotna priloga. Ljubljana.
- Medmrežje 1: <http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=44> (13. 4. 2011).
- Medmrežje 2: <http://www.natura2000.gov.si/index.php?id=18> (10. 3. 2011).
- Medmrežje 3: http://www.arso.gov.si/narava/poro%C4%8Dila%20in%20publikacije/biotska_raznovrstnost2.pdf (10. 3. 2011).
- Medmrežje 4: <http://kazalci.arso.gov.si/?data=highlights> (14. 4. 2011).
- Medmrežje 5: http://kazalci.arso.gov.si/?data=indicator&ind_id=204 (10. 5. 2011).
- Medmrežje 6: http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/policy/pdf/sl_act.pdf (15. 2. 2012).
- Naveh Z., Lieberman S. A. 1994: Landscape Ecology. New York.
- Peterlin, S. 1990: Naravna dediščina kot vrednota okolja. Zelena tribuna – Ekološke teme. Ljubljana.
- Plut, D. 1995: Teoretično-metodološki vidiki sistemskega geografskega raziskovanja pokrajinske degradacije. Dela 11. Ljubljana.
- Radinja, D. 1974: Geografija in varstvo človekovega okolja: Pogledi na geografijo v luči varstva človekovega okolja. Geografski vestnik 46. Ljubljana.
- Rolston, H. III. 1995: Narava, kultura in etika okolja. Varstvo narave zunaj zavarovanih območij. Ljubljana.
- Schreiner, J. 2005: Varstvo narave kot aplikativna znanost. Varstvo narave zunaj zavarovanih območij: zbornik mednarodne konference ob evropskem letu varstva narave 1995. Ljubljana.
- Skoberne, P. 2004: Priložnost ali breme za Slovenijo? Delo 46-91 (19. 4. 2004), Znanost. Ljubljana.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika. 1998. Ljubljana.
- Tarman, K. 1992: Osnove ekologije in ekologija živali. Ljubljana.
- Tarman K. 1994: Ekologija in njen pomen. Človek in njegovo okolje. Ljubljana.
- Zakon o ohranjanju narave. Uradni list Republike Slovenije 56/1999, 31/2000, 110/2002, 119/2002, 22/2003, 41/2004, 96/2004, 61/2006, 63/2007, 32/2008. Ljubljana.
- Zakon o varstvu okolja. Uradni list Republike Slovenije 41/2004, 17/2006, 20/2006, 28/2006, 39/2006, 49/2006, 66/2006, 112/2006, 33/2007, 57/2008, 70/2008. Ljubljana.

7 Summary: Two approaches to nature conservation

(translated by the author)

Natura 2000 (European Ecological Network) is a key pillar of nature protection in the European Union.

Slovenia has extremely high species diversity. Its protected areas that represent 39.7% of the entire national territory are still increasing. Nature conservation in the expansion of protected areas faces a new problem. The problem did not occur on the question of whether or not to protect nature, but on the question how to protect it. Which strategy will be the most effective in nature protection? In accordance with European Directive is the duty of each member of the EU to introduce protection areas for all species and habitats, which are located in its territory and are listed in the directive. These should be considered as scientific criteria only (and not as e.g. economic, social, etc.). Other nature conservation strategy advocates that the implementation of such nature conservation on such a large scale is wrong, because it will be the cause of many conflicts in the region. Supporters of the first strategy are persuading us that the idea of Natura 2000 does not preclude development but even provides guidelines for sustainable management, where economic practices contribute to conservation of biodiversity. However, in specific cases (e.g., wind farms in the area Volovja reber, solar power in Kozina, construction of hydropower system in the Mura River and the lower part of the Sava River, construction of hydropower plant on the Soča River) protection of nature has become exclusive against the sustainable use of renewable natural resources.

Supporters of the second strategy are persuading us to seek a compromise between developments. This proposed strategy of nature conservation is acceptable if protected areas do not become too exclusive. When the latter happens, it is necessary to reconcile nature conservation with other conservation-development interests. Who can legitimately decide to what extent is nature conservation acceptable and when it becomes too large? How to ensure that both protective strategies become complementing rather than excluding, as seen from the above examples?

With the knowledge that man has become a global environmental factor raises the question of the relationship between nature and environment in two different ways. Can such a deep change of the environment cause not only change in the proportion of environment in nature but can also change the relationship itself between both of them? The conceptual analysis of the terms (nature, environment) helps us understand both notions and the relationship between them. With this understanding we can explain the two different starting points in the nature conservation.

The concept of environment is either substantially comparable to the concept of nature, whether it is substantially subordinated. In the first case, the concept of environment is the sum of all kinds of »individual« environments together. In another case, the meaning of the word derived from the ecological environment of the definition, as that part of the living reality, which allows the survival and development of man. Environment is therefore well-defined as (1) a part of a whole (and not a whole itself) and as (2) a part that is connected with the man. Does our species develop our environment differently from other species?

For this answer we offer a comparative analysis of two different discourses. Definition of ecology describes the environment as »the relationships between organisms and their environment.« In this relationship all organisms including man are included. Other scientific discourse takes into account the special role of man. Man is the only species in the wild, who knows how to deliberately create landscape – the idea that is supported by the conclusion that people are so integral a part of a lost whole. In accordance with this definition, the whole life is divided into natural and modified habitats. How to think at the same time that man is part of nature and at the same time it is not? Response contributes (at) landscape ecology. In it techno-ekotopi together with bio-soluble form of living space on the planet, but in terms of functions and structures are integrated in a given whole, but even the present system, the opposite of Gaia as a whole, which itself operates. In the present context, a man with his co-habitat with nature in a whole new shape.

If the environment is only part of the redesigned within the whole of nature, but cannot force that shapes the nature together with a new whole. This paradox remains unresolved, but nevertheless our reflection was not in vain. By understanding both relationships between the nature and the environment we can explain two different approaches and only this way our dilemma can be put in the correct context. In search of the balance between protection and development we can only justify an idea of the nature conservation on the self-restraint Ethics.

